

UTOLSÓ SZALMASZÁL

**AZ LMP JAVASLATAI
A KÖZMUNKPROGRAM MEGÚJÍTÁSÁRA**

**„A gazdagoknak egyszerűen kellene
élniük ahhoz, hogy a szegények egyszerűen
csak élhessenek.”
(Mahatma Gandhi)**

CSEBENHAGYOTT ORSZÁG

Míg az új adórendszer a gazdagokat még gazdagabbá tette, a jóléti állam leépítése és a közmunkaprogram forrásainak csökkenése kilátástalan helyzetbe sodorja a legszegényebbeket. Az egykulcsos adó bevezetéséből származó költségvetési lyukat a kormány a legrászorultabbaktól elvett forintokkal próbálja betömni.

Míg 2010-ben 128 milliárd forint állt rendelkezésre közmunkások foglalkoztatására, addig 2011-ben ennek a felét, 64 milliárd forintot fordít a kormány erre a célra. A források drasztikus elvonásával a kormány éppen a dolgozó és dolgozni akaró szegényeket bünteti.

Az LMP szerint a közmunka nem jelent hosszú távú megoldást a tartós munkanélküliségre. Azonban egyik napról a másikra munkahelyeket megszüntetni olyan területeken, ahol az emberek már eddig is a létminimum küszöbén éltek – nem más, mint a társadalmi szolidaritás tagadása.

Addig, amíg a hátrányos helyzetű kistérségben az állam az egyetlen foglalkoztató, nem lehet az emberektől elvenni még azt a keveset is, ami – ha ideiglenesen is – de biztosítja szerény megélhetésüket.

NEM ERRŐL VOLT SZÓ!

Az LMP olyan javaslatrendszerrel dolgozott ki, melyben az LMP értékhármasságának – a fenntarthatóság, igazságosság és részvétel eszméjének – megfelelően különös hangsúlyt szerez:

| A motivációteremtés és a helyi igényekhez igazodó, átmeneti közfoglalkoztatás

| A minőségi helyi szolgáltatások, helyi gazdaságfejlesztés, az értékteremtés és közösségfejlesztés

| A munkaerőpiacra való lépcsőzetes visszavezetés és a személyre szabott munkaerő-piaci szolgáltatás.

2011-BEN A KORMÁNY HÁTAT FORDÍTOTT A SZEGÉNYEKNEK

I Esélyük sincs a munkára: adófizetők közül segélyezettek lettek

Az elvonások következtében sokaknak egyáltalán nincs lehetőségük arra, hogy értékteremtő munkában vegyenek részt, még akkor sem, ha valóban dolgozni akarnak. Ezek az emberek most adófizetők közül segélyezettekké váltak. Ez anyagi helyzetüket, önbecsülésüket és közösségi helyzetüket is jelentős mértékben visszaveti.

I A segélyből több marad, mint a bérből

Az új szabályozás szerinti rövid időtartamú közfoglalkoztatás keretében csak napi négy órában és maximum négy hónapig adhat az önkormányzat munkát egy személynek. A négy órás bért és a munkanélkülieknek járó juttatás között azonban alig van kü-

lönség, és mivel a munkába járás gyakran többletköltségekkel jár (például utazás és ruházkodás), sokak rosszabbul jönnek ki a hó végére, ha a munkába járást választják.

I A szaktudás nem jelent előnyt

A jelenlegi rendszerben a munka nélkül maradottaknak végzettségüktől függetlenül bármilyen munkát el kell vállalniuk, ha nem akarják, hogy töröljék őket a munkaügyi nyilvántartásból. Ezzel a kormány egyrészt megspórolhatja az állástalanok egy részének ellátását, másrészt a regisztrált munkanélküliek számát is csökkeníteni tudja – papíron.

I A kormány elősegíti a feketemunkát

Az új rendszerben kódolva van, hogy a rászorulókat a feketemunka felé fordulnak, ha ezt megtehetik, hiszen jelenlegi jövedelmükből nem tudnak megélni.

A NEMZETI KÖZFOGLALKOZTATÁSI RENDSZERÉBEN A KORMÁNY HÁTAT FORDÍTOTT AZ ÖNKORMÁNYZATOKNAK

I Többszörösére nőtt az önkormányzati tehervállalás

Az önkormányzatoknak az eddigi összeg négyszeresét kell szociális kifizetésekre fordítaniuk a közfoglalkoztatási rendszer reformja miatt: míg a közmunka önkormányzati önrésze öt százalék, addig a bérpótló juttatás esetében ez 20%.

I Veszélybe kerül a közfeladatok ellátása

Bizonyos közfeladatok ellátása veszélybe kerül, mivel nincsen rájuk forrás. Ilyen feladatok a településőrség, a házi segítségnyújtás, az ár- és belvízi védekezés és a helyi példaértékű gyakorlatok fenntartása: a helyi élelmiszer-előállítás, a helyi piac, a helyi energiatermelés.

I Adminisztratív túlterhelés az önkormányzatokban

Jelentősen megnőtt a munkaügyi adminisztráció: a munkaügyi központok, az önkormányzatok és intézmények jelentős többletterhelést szenvednek az új rendszer bonyolultsága miatt.

I Hátrányos helyzetű térségek a számok tükrében

Modellezzük ezeket a folyamatokat a képzeletbeli Nehézfalvával, egy körülbelül 1300 fős hátrányos helyzetű településsel, ahol az önkormányzat felelősségérzetének köszönhetően a helyi közösség érdekeit szem előtt tartva hatékonyan működött a közmunkaprogram, ugyanakkor ahol a közmunkán kívül nincs számottevő foglalkoztatási lehetőség.

2010-ben 125 fő részesült rendelkezésre állási támogatásban (RÁT), ebből havi átlagban 85 főt tudtak közmunka keretében nyolc órában foglalkoztatni, akik foglalkoztatásuk ideje alatt havi bruttó 83 422 forint bért kaptak. Ez éves szinten összesen bruttó 85 090 440 forint közmunkabért jelentett a településen. A fennmaradó 40 fő 28 500 forint RÁT-ot kapott, ami éves szinten 13 680 000 forintot tett ki. 2010-ben a közmunkáért járó bér 5 százalékát, azaz bruttó 4 254 522 forintot, a RÁT-nak pedig 20 százalékát, azaz 2 736 000 forintot kellett az önkormányzatnak önrészként előállítania.

Összesen 6 990 522 forint volt az önkormányzati önrész, azaz ennyibe került a 125 fő foglalkoztatása és támogatása.

Képzeletbeli településünkön 2011-ben a közmunkaprogram átalakításának köszönhetően 25 fővel nőtt meg azok száma, akik a rendelkezésre állási támogatás helyébe lépő bérpótló juttatásban (BPJ) részesülnek, mivel az egy család-egy segély elv miatt néhány házaspár papíron elvált, máshol pedig a családtagok külön laccímre jelentkeztek be, hogy többen legyenek jogosultak a juttatásra. Így már 150 főt érintenek az intézkedések. Az önkormányzat a korábbi nyolc órában foglalkoztatott 85 fő helyett havonta átlagban 20 főt tud mindössze négy órás közmunkával ellátni. Ez azt jelenti, hogy a korábbi napi 680 óra közmunka helyett idén már csak napi 80 óra foglalkoztatást tud a település biztosítani. A közmunkáért bruttó 39 500 forintot kapnak az érintettek, ami éves szinten 9 480 000 forint. A BPJ fejenként havi 28 500 forint, ebben a fennmaradó 130 fő részesül. Ez összesen 44 460 000 forint évente. Míg a BPJ 20 százalékát kell önrészként az önkormányzatnak előállítania, azaz 8 892 000 forintot, addig a közmunkáért járó bér esetében annak csupán 5 százalékát, azaz 474 000 forintot.

Összesen tehát 9 366 000 forintot tett ki a bérek és a munkanélküli ellátás összegének önkormányzati önrésze.

	Ellátásban részesülők összesen	Havonta munkanélküli ellátásban részesülők (RÁT, BPJ)	Közmunka napi óraszáma fejtenként	Köz munkások száma havi átlagban	Közmunka napi óraszám összesen	
2010	125 fő	40 fő	8 óra	85 fő	680 óra	
2011	150 fő	130 fő	4 óra	20 fő	80 óra	
	Munkanélküli ellátás (RÁT/BPJ) összege hó/fő (forint)	Munkanélküli ellátás (RÁT/BPJ) összege éves szinten (forint)	Közmunkabér havi összege (forint)	Közmunkabér éves összege (forint)	Közmunkabér éves önrész (forint)	Összes önkormányzati önrész (forint)
2010	28 500	13 680 000	83 422	85 090 440	20%, azaz 2 736 000	6 990 522
2011	28 500	44 460 000	39 500	9 480 000	5%, azaz 1 896 000	9 366 000

| Az adatokból jól látszik, hogy

- | 2011-ben több mint háromszorosára nőtt a munkanélküli juttatásból élők száma, míg kevesebb, mint negyedére esett vissza a foglalkoztatottak száma, akik még így is csak rész munkaidőben dolgozhatnak, jóval rövidebb ideig
- | A kifizetett munkanélküli juttatások összege több mint háromszorosára nőtt
- | 2011-ben a településen a közmunka óraszám kevesebb mint nyolcadára csökkent a 2010-es foglalkoztatáshoz képest.

JAVASLATAINK

KÖZFOGLALKOZTATÁSBÓL A MUNKAERŐPIACRA

I Ösztönzés és továbblépési lehetőségek

Az „Út a munkához” program nem tudott kivezető utat kínálni az elsődleges munkaerőpiac felé. Éppen ezért egy, a segélyezett munkaeerő-piaci helyzetének javítását szem előtt tartó közmunka-konceptciónak az eddigieknél nagyobb hangsúlyt kell fektetnie a segélyezésből való kivezetést szolgáló eszközökre. A programnak személyre szabott segítséget kell biztosítania.

I Továbbfoglalkoztatási kötelezettség

A munkanélküli alkalmazása miatt bér- és járuléktámogatásban részesülő cégeknek legyen kötelező legalább ugyanannyi ideig foglalkoztatni a munkavállalót, mint amennyi ideig utána támogatást kaptak.

I Helyi igényekhez igazodó képzés

A programnak biztosítani kell, hogy a benne résztvevők piac-képes képzésben részesüljenek. Vissza kell állítani a nyolc általános iskola elvégzésének kötelezettségét a 35 év alattiak számára, valamint meg kell emelni a képzés idejére járó jövedelemptólast.

A KÖZMUNKA AZ ORSZÁGOS FOGLAKOZTATÁSBŐVÍTÉSI PROGRAM RÉSZÉ

I Professzionális foglalkoztatásfejlesztés

A foglalkoztatásfejlesztést és a munkahelyre történő visszatérést elősegítő programokat professzionális, számon kérhető, térségi szintű foglalkoztatásfejlesztő szolgáltatókra kell bízni. Közszolgálati foglalkoztatás

A szervezett, térségi szintű szolgáltatásszervezés lehetővé teszi, hogy a közszolgáltatók – kórházak, óvodák, kulturális intézmények – nagyobb számban foglalkoztassák a női, illetve a magasabb képzettséggel rendelkező munkavállalókat.

I Fejlesztendő gyermekellátás

Az anyák munkavállalásához elengedhetetlen az 1-5 éves gyermekek napközbeni ellátásának megoldása. Ez önmagában is új munkahelyeket teremt.

I Eljutni a munkahelyre: közösségi közlekedésfejlesztés

Meg kell teremteni a lakhelytől távolabbi munkavállalás lehetőségét, a munkaerő mobilitását segítő támogatások rendszerét, elsősorban a munkavállalók utaztatását és elszállásolását. Fejleszteni kell a közösségi közlekedést, a 33 leghátrányosabb helyzetű kistérség esetében pedig növelni kell a helyi közlekedés központi támogatását.

I Fekete munkahelyek helyett zöld munkahelyteremtés

Az LMP zöld munkahelyteremtő programja nagy számban teremtene munkát az alacsonyan képzettek számára is, miközben olyan ökológiai célokat valósítana meg, mint például az energiahatékonyság növelése. A foglalkoztatás növelésének kulcsa az új zöld iparágak és a nagyszabású épületfelújítási programok mellett az élők munkát terhelő járulékcsoökkentés volna.

ÉRTÉKTEREMTŐ KÖZMUNKA, NEM SZOCIÁLIS SEGÉLY

I Helyi közösség- és gazdaságfejlesztés

A már létező jó gyakorlatok mintájára olyan közösségteremtő közmunkaprogramok ösztönzése szükséges, amelyek erősítik az emberek kötődését településük közösségéhez, javítják az életminőséget és a közszolgáltatások minőségét, egyúttal növelik a települések önellátóképességét.

I Intézményi foglalkoztatás: valódi munkahelyeket

Ahol csak lehet, a közmunka helyett valódi munkahelyeket kell teremteni. Az intézményi foglalkoztatást nem lehet közmunkára alapozni, nem megengedhető, hogy közalkalmazotti munkát közmunka keretében végezzenek. A foglalkoztatáshoz szükséges forrásokat vissza kell adni az intézményfenn tartónak.

I Hosszú távú, kiszámítható lehetőség

A négy órás munkavégzés helyett az új program részesítse előnyben a 6-8 órás munkavégzést, és a jelenlegi 2-4 hónap helyett hosszabb távon és kiszámíthatóan adjon munkát a programban részt vevőknek. Kiemelt szerepet kell kapnia a továbbfoglalkoztatási kötelezettségnek.

I Szolgáltatás alapú megközelítés

A közmunkaprogram teljes folyamatába be kell vonni a résztvevőt, hangsúlyt kell fektetni a motivációteremtésre, és törekedni kell arra, hogy mindenki a végzettségének megfelelő munkát végezzen.

I Átgondolt központi irányítás és átalakuló munkaügyi központok

A központ jól megtervezett programok megvalósítását támogassa. Helyben a munkaügyi központok kötelessége a stratégiai szintű együttműködés az önkormányzatokkal, illetve azok térségi társulásaival a tervezés, a végrehajtás és monitorozás terén.

I Szakmai monitoring

Olyan mérési rendszer kialakítására és bevezetésére van szükség, amely lehetővé teszi a közfoglalkoztatás eredményeinek monitorozását (például az elsődleges munkaerőpiacra való visszatérés mérése), továbbá egy helyben adaptálható központi minőségbiztosítási és tanácsadó rendszer kidolgozása és működtetése is indokolt. Az egyenlő hozzáférést a rendszerben kiemelten kell ellenőrizni.

Az LMP javaslataival el kívánja érni, hogy a kormány fejezze be szegénynyűző politikáját, és különösen a legelmaradottabb térségekben támogassa a közmunkaprogramot mindaddig, amíg nem tud tartós megoldást kínálni a foglalkoztatásra.

A jól koordinált, megfelelően ellenőrzött és értelmes célokat kitűző közmunka az embereknek anyagi biztonságot és önbecsülést kínál, miközben a jelenleginél hosszabb távú közfoglalkoztatás biztosítja, hogy az érintettek nem idegenednek el a munka világától, életvitelükben, munkaképességükben nem áll be jelentős változás.

A szegénység nem egy tulajdonság, hanem egy állapot, melynek megszüntetésében a teljes politikai közösségnek - azon belül pedig kiemelten a kormánynak - minél nagyobb szerepet kell vállalnia. Az LMP bizik benne, hogy konkrét javaslataival hozzá tud járulni, hogy a kormány újragondolja korábbi intézkedéseit és korrigálja azokat.

Az anyagot összeállította:
Herman Zita, Gulyás Pál,
Kaufer Virág és Malženicky Katica

Szerkesztő:
Lőrincz Éva

Grafika és tördelés
Havasi Zoltán

Készült az LMP megbízásából,
Cím: 1065 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 37.
E-mail: info@lehetmas.hu,
Telefon: 06-1 302 00 22,
Fax: 06-1 700 17 49,
www.lehetmas.hu